

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի, Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տ է Լ Է Ք օ ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզումով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

Տ է Լ Է Ք օ ն № 253.

Հ Յ Մ Ն Ա Գ Ր Ի Գ Ր Ա Ր Ծ Ր ՈՒ Ն Ի

ԲՈՎԱՆԳՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երկու ցաւի մէջ. Անգլիական պարլամենտը. Հայոց հարցը և եւրոպական մամուլը. Օրվայ հարցը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Երևանից. Նամակ Սուրբաբից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Թիֆլիսից. Նամակ Թիֆլիսից. Նամակ Թիֆլիսից.—ԲՈՐՍՍ.—ՀԵՆՆԱԳԻՆՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲՍՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Finis Armeniae.

ԵՐԿՈՒ ՅԱՒԻ ՄԵՋ

Թիֆլիսի հայը գտնուում է երկու մեծ ցաւի մէջ. մէկը թիֆլիսի վարչութիւնն է, միւսը հային շրջապատող օտար տարրերը: Մի կողմից վարչութիւնն է վատ, անարար, կամայական, բռնակալական. միւս կողմից հայի հարեաններն են վարչերի, գաղանաբարոյ, թշնամի կուլտուրականութեան:

Եթէ հայի հետ, նրան կից ապրող ազգութիւնները լինէին խաղաղ աշխատանքի, կուլտուրական զարգացման ներկայացուցիչներ, այն ժամանակ նրանք շուտով կը հասկանային միմեանց, կը համակրէին այն ձգտումներին, որոնք նպաստում են ազգերի առաջադիմութեան, կը նպաստէին միմեանց փոխադարձաբար: Այն ժամանակ վարչութեան անբաւարարութիւնը կը լինէր մի ընդհանուր կէտ, որի շնորհիւ ուղղված կը լինէին բոլոր ազգութիւնների համերաշխ բողոքը և դիմադրութիւնը:

Մինչդեռ այժմ ոչ մի նմանութիւն չը կայ այն բանի մէջ, ինչ որ հայն է ցանկանում և ինչ հաճելի է, օրինակ, նրա հարեան քիւրդի համար: Հայը խնդրում է կանոնաւոր, օրինական վարչութիւն, արդար

գաղափար, աշխատանք զարգացնելու ղեկավարութիւններ, կենսաբի, կրօնի և լեզուի կատարելապէս ապահովութիւն. քիւրդը, ընդհանրապէս, զոհ է ներկայ անկարգ վիճակից, երբ վայրենի ձգտումները և հակումները նպաստաւոր հող են գտնում իրանց անզուսպ արտայայտութեան համար:

Եւ ներկայ թիֆլիսի վարչութիւնը, լինելով իր հոգեւոր բռնակալական, վատ և անարար, աւելի ևս վատթարանում է այն պատճառով, որ նա խրախուսում է հակակուլտուրական տարրերին խեղդել ամեն մի կանոնաւոր և խելացի կենսաբ. զործնականագէտ ջանքը, կոտորել այն բոլոր ազգերը, որոնք կարող են խոչընդոտ հանդիսանալ թիֆլիսի վարչութեան անարգ նպատակներին:

Եւ դեռ երկար ժամանակ, երբ մինչև իսկ բարեփոխված կը լինի ներկայ վարչական սխառեմը, հայը սակայն կը լինի անընդհատ և տոկուն կուլտուրայի հարեանների վայրենի հակումների, հակակուլտուրական ձգտումների և խորին ազիտութեան դէմ: Եւ երկար ժամանակ այդ հարեանները պէտք է թուլացնեն փոքր-Ասիայի ընդհանուր զարգացման, բարեկեցութեան, բարգաւաճման գործը խոչընդոտ դառնալով աւելի արագ և կանոնաւոր առաջադիմութեան:

Բայց չը նայելով բոլոր դժուարութիւններին, որ ունի այդ տեսակ մի երկարատև, մաշող գործունեութիւն, թիֆլիսի վարչութեանը յանձն կառնի կատարելապէս գործը. հարկաւոր է միայն, որ նա ինքը շուտով կարողանայ ազատվել ներկայ թշուառ և անարգ վիճակից և սկսի ազատ շունչ քաշել:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

FINIS ARMENIAE

Յ օ ղ ու լ ա ձ է մ ի Լ Գ ի Լ Լ օ Ն Ի

(«Daily Telegraph»)

I

«Փորձանքը գալիս է այն մարդու զլինի, ով նրան սպասում է»,—աս յատ յարմար առած է, որ կապիտան Կլաուսը կարող էր առանց տատանվելու կարծել, թէ ս. Գրեքին է Ուրի: ազգերը այդ առածը համարելով ոչ այնքան միտմտաբար, կարող են վերաբերել չար ոգուն, որը թըշնամի է առաջադիմութեան և ատում է կատարելագործութիւնը:

Եւ այս բոլոր ազգերի մէջ ամենից առաւել Թիֆլիսի հայերն են, որոնք նոյնքան կարող են յուսալ Եւրոպայի օգնութեան վրա, որքան խելագող մարդը կարող է յոյս դնել դեռ ծովը չը մտած նախ վրա, երբ արդէն ալիքները սպառնում են նրան կլանել: Գուցէ շատ դարձանալի երկայ, որ հայերը համբերութեամբ դիմանալով իրանց վիճակին դարերի ընթացքում, միշտ յուսալով վարել ինչ բարեփոխել նրան, և ըստ երևոյթի չը յուսահատվելով յամալիսի անաշտութիւններից՝ չեն կարողանում համբերել և յուսով ապրել էլի մի քանի ամիս, մինչև որ խոտոտացածը իրագործվի... Բայց դա իրողութիւն է: Այժմ ծանօթ է այդ ժողովրդի, երկրի ու այն հետաքրքիր պայմանների հետ, որոնց մէջ ներկայումս գտնուում են նրանք, դժուար չէ այդ ապացուցանել:

Կարերի ընթացքում հայերը անտանելի կառավարութեան ներքոյ են եղել, բայց հազիւ հինգ տարի է անցել այն օրից, երբ առաջին անգամ սկսեցին ընաչինջ անել նրանց: Առաջին

պայմանի տակ ապրելով մի ժողովուրդ կարող է սարսափների ենթարկվել. բայց վերջինի ժամանակ նա պէտք է բողոքովն անհետանայ: Թէ հայերը և թէ թիֆլիսը շատ լաւ են հակադրում այդ երկու սխառեմների մէջ երաժ տարբերութիւնը, և մասնատակները ընկալանաբար ջանք են անում ժամանակ վատասկել—մի կարճ ժամանակ—քայքայման գործը լրացնելու համար, այն ինչ քրիստոնեաները աղերսում են իրանց արեւմտեան եղբայրներին որք ան կարելի է շուտով հասցնել և ուր օգնութիւնը, որ կարող են նրանք հասցնել: Որովհետև հարցը այժմ այլ ևս նրանում չէ, արդեօք երբ և ինչ մի բան պէտք է անվի թշուառ հայերին օգնելու համար, այլ նրանումն է արդեօք կանվի մի բան նրանց այժմ, անմիջապէս օգնելու նպատակով: Մի քանի ամիս ևս, և մասնատակն ջրաղացում հայ ժողովուրդը այնպէս նուրբ իսկ կը դառնայ, որ անկարող կը լինի նոյն թիֆլիսիցիւն և քիւրդերին գրգռել—աս նոյնքան ճիշդ է, որքան այն, որ քաղաքական խնդիրները, մասնաւոր նամակներին նման՝ երկար անպատասխան մնալով, իրանք են պատասխանում: Միտմտաբար է իմանալ, որ շուտ թէ ուշ օգնութիւնը կը գայ, բայց ցաւալի է մտածել, որ նա կարող է զալ միայն աշխատ ասք քանու նման՝ չորացած և անհիւթ տերևների համար: Եւ այդ է այժմ հայերի սպասածը:

Եւ այն նախազգացումը, որ պետութիւններին միջամտութիւնը կը լինի նոյնպէս անօգուտ, որպէս ուշացած լուսնի լոյսը, հիմնովին փոխել է ժողովրդի արամադրութիւնը, որը սկսել է արդէն ցոյց տալ ապարդիւն քաջութեան նշաններ, որ հետեանք է յուսահատութեան: Մի տարի առաջ նրանցից ամենաքաջներն անգամ գրկված էին կակիցից, անդադրացած էին սարսափից, մարդկային ամեն զգացմունքը բխացել էր թիֆլիսի սպառնալիքներից կամ քրդի յարձակ

ԱՆԿՆԱԿԱՆ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏԸ

(Սեպտեմբերի 3-ի նիստը)

Պատգամաւոր Գիբսոն Բաուլս. «Ինչ զրուկեան մէջ են հայկական ծրագրի ընդունելու հետ կապված գործերը, երբ մեծ պետութիւններն և, բացի այդ, Գերմանիայի, Աստրիայի և Իտալիայի վերաբերմունքը դէպի հայկական խնդիրը:»

Մինիստրի օգնական Գըրդօն. «Թիֆլիսի կառավարութիւնից մենք ստացել ենք շատ հարգազգացութիւններ, որոնց զլխաւոր կէտերը արդէն ճիշդ կերպով տպագրվել են լրագրների մէջ: Կծրագրաբար, այդ հարգազգացութիւնները անբաւարար են: Ինչ վերաբերում է յիշեալ երեք մեծ պետութիւններին, թէև նրանք պաշտօնապէս չեն պաշտպանել ծրագիրը, բայց համակրութեամբ են վերաբերվում ծրագրին և մասնաւոր կերպով խորհուրդ են տուել Թիֆլիսի ընդունել ծրագրին:»

Բաուլս. «Ինչ հիմք ունի կառավարութիւնը հաստատելու, որ երեք պետութիւնները նպատաւոր կերպով են նայում ծրագրին:»

Գըրդօն. «Ես չեմ յայտնի այդ մասին, և թէ հիմք չունենայի (լսեցէք, լսեցէք):»

Բաուլս. «Կարող էք այդ հիմունքները ներկայացնել այժմ:»

Գըրդօն. «Ոչ, պարոն, ի հարկէ ոչ:»

Բաուլս. «Որքան ճիշդ է «Novosti» («НОВОСТИ») լրագրի հարցում լուրը, թէ հասել է ժամանակը, որ երեք պետութիւնները մի ծովային միացեալ ցոյց անեն Կարգանդում և ինչ մասնակցութիւն ունի այդուեղ մեր կառավարութիւնը:»

Գըրդօն. «Յիշեալ լրագիրը պաշտօնական չէ և մեր կառավարութիւնը այդպիսի առաջարկու

թիւն չէ ստացել: Եւ ցանկալի չէ, որ հրապարակական ընդունեան հարց դառնայ այնպիսի մի գործ, որի մասին կարելի է խօսել միայն այն ժամանակ, երբ պատրաստ են գործ սկսելու:»

Ուիլսոն. «Ինչ տեղեկութիւններ ունի կառավարութիւնը Նիդրլանդի շրջակայքում տեղի ունեցած դէպքերի մասին և ինչ միջոցներ է ձեռք առել մեր կառավարութիւնը կատարածները և սարսափների առաջն առնելու համար:»

Գըրդօն. «Կ. Պոլսի մեր դեսպանը, Էրզրումի հիւպատոսից ստացած տեղեկութիւններն ինչպէս վրա, հարցրում է, որ օգոստոսի 12-ի մօտեքը անպատ առաւակներ յարձակվեցին մի թիֆլիսի գնդապետի վրա և սպանեցին նրա պահակախումբի մի սպայ: Թիֆլիսի վարչութիւնը վերաբերել է յանցանքը հայերին և նրանց հալածելու համար ուղարկել է զինուորներ մի ուժեղ դունդ, որ, ինչպէս պատմում են, կողոպտել է զիւղեր և վանքեր և կատարել է զանազան անգլո-թուրքականներ: Շատ հայեր կարանաւորված են Նիդրլանդում: Հայ ժողովրդի նշանաւոր ներկայացուցիչներ զիմել են Նիդրլանդի աքաղաղականութիւն, ինչպէս Նրա ավակցութիւնը: Մեր դեսպանը հրաւիրել է թիֆլիսի կառավարութեան ուշադրութիւնը, և մեծ վիզիւրը յայտնել է, որ արդէն հետազոտված է Նիդրլանդի տեղական կառավարութեան, որ բանտարկվածներին ազատ թողնեն:»

Չաննինգ. «Արդեօք վերացվեցին այն արգելքները, որ զրկված էին Մուշի կողմերում սաստնցիւններին օգնութիւն բաժանելու գործում:»

Գըրդօն. «Կ. Պոլսի մեր դեսպանը հարցրում է, որ սաստնցիւններին նպատակ բաժանելը ոչ մի արգելքի չէ հանդիպում և մեր փոխ-հիւպատոս Համփթոն կարողանում է գործել թիֆլիսի հետ միաբան: Փող-հիւպատոսը նոր պա-

զիւղերի վրա, կողոպտում են մեր դաշտերը, փակցնում մեր հօտերը, այրում մեր անիւրը, անպատում մեր կանանց և վիրաւորում մեր աղջիկներին ու քոյրերին, համոզված լինելով, որ ինքը՝ կառավարութիւնը, որը պարտաւոր է մեզ պաշտպանելու, նրանց անպատիժ կը թողնի և նոյն իսկ աւելի էլ կը խրախուսի: Սա մի փաստ է, որը հաւատարմապէս յայտնի է հիւպատոսներին, փոխ-հիւպատոսներին, միսթօնարներին և առհասարակ բոլոր եւրոպացիներին, որոնք մեր մէջ ապրել են: Ժամանակ առ ժամանակ մենք մեր զրուկեան մասին տեղեկացրել ենք քաղաքակրթված Եւրոպային՝ օտար հիւպատոսներին և թղթակիցներին միջոցով: Բայց մեր ազգակիցները միայն դատարկ ձայներ էին: Հարկաւոր էր Աստուծի կոտորածը, որ մեր տանջանքների վրա ուշադրութիւն դարձնէին: Յիշեալ, այս դէպքը մեծ աղքեցութիւն ունեցաւ, և մենք լուսով ենք, որ մարդասէր եւրոպացիների զգալուն սրտերը լի են ցաւակցութեամբ դէպի մեր թշուառ ժողովուրդը: Բայց կը մեկնեն արդեօք նրանք իրանց ձեռքերը՝ մեզ ազատելու և պաշտպանելու համար: Եթէ ոչ, այդ համակրութիւնը լոկ ծաղր չի լինի արդեօք:»

«Մենք հաստատապէս հաւատացնում ենք ձեզ, որ Աստուծի կոտորածը միայն մի կաթիլ է հայկական արեան այն օվկիանոսում, որ թափվում է աստիճանաբար և լուսւ, ամբողջ կայսրութեան մէջ՝ վերջին ուսուցիչական պատերազմից յետոյ: Ամեն տարի, ամեն ամիս, ամեն օր անմեղ մարդիկ, կանայք և երեխաներ գնաւկալարվել, մարմնիկ կամ սպանվել են իրանց անեղութեան դատարանում, սարսափելի դիակաւն միջոցներով տանջվել են նեղ և լսնաւ բանտերում, կամ փոտել են արտաւարկաբերում՝ Արարիայի կողմէ արեգակի տակ: Այդ երկար և սարսափելի ուղերգութեան ընթացքում ոչ մի ձայն չէ բարձրացել մեզ ցաւակցութիւն յայտնելու, ոչ մի

մունքներից... Այսօր պատկերը փոխվել է, թէև առանց ազատութեան յոյսի և առանց վիսակուր կարողութեան: Վերջերս մենք այցելում էին, գրում էին և տեղեկութիւններ բերում աղերսելով—թէ մարդիկ և թէ կանայք այդպիսով վատագի էին ենթարկվում այն բոլորը, ինչ որ ունէին և սիրում էին,—այնպիսի մարդիկ, որոնք մի քանի ամիս առաջ աւելի լաւ կը համարէին մեռնել լուրթեան մէջ, քան զգրգռել իրանց իշխանաւորներին՝ յարաբերութիւններ սկսելով մի օտարականի հետ: Այն բազմաթիւ և հետաքրքիր աղերսագրերից մէկը, որ ինչ ներկայացրել են ինչպէս լուր, որ դրանք հաղորդվեն անարգաբար և աշխու Անգլիայի ժողովրդին», ստորագրել են Խոնտի գաւառի 306 նշանաւոր ընտանիքները, որոնցից ամեն մէկը կամ բոլորը դրա շնորհիւ կարող են աքսորվել հայրենիքից, օգնել և զրկվել կեանքից:»

Մի քանի կտորներ այդ պարզ զօհուանտից,—որը մասամբ յիշեցնում է Պարագվայի Անգլիայի թագուհու ուղարկված մի նամակը,—կարող են հետաքրքիր լինել: «Յանտն քրիստոնեական և մարդկութեան մենք ազատ ենք ուշադրութիւն դարձնել մեր տանջանքների վրա, մենք ինչպէս ենք ձեզ շտապել ազատելու մեզ մասնատակներին լծից, քանի որ մենք դեռ բոլորովին չենք անհետացել և զուր ակամաստ չենք եղել մի ժողովրդի ոչնչանալուն, որը տան և վեց դար շարունակ դարձանալի կերպով պահպանել է իր ազգութիւնը և հաստատ պահել է իր կրօնը, չը նայած հեթանոսութեան խոտոթիւններին և իսլամի ֆանատիկոսութեանը: Մենք այժմ, վերջապէս, մասնաւոր տաղանայի մէջ ենք: Զրկված մարդկային ամենատարբերակաւ իրաւունքներէն, մեր զոյքը, մեր պատիւը, մեր կեանքը գտնուում են նրանց ձեռքերում, որոնք մեզ ատում են:»

«Թիֆլիսը շարունակ յարձակվում են մեր

Անանիա եպիսկոպոսը արգար ճանաչվեց, հա- կառակ մի երկու խումբարար մարդկանց խար- դաւանանքները, և մնալու է Երևանի թեմի փո- լանսորդ:

Միակամ դպրոցները մի քանի ուսուցիչներ էլ ներկայացան և բողոքեցին թեմական տեսչի վարմունքի դէմ, որը ասորիների կերպով արձա- կել էր նրանց: Կրանք պէտք է շարունակեն ի- յանց նախկին պաշտօնը, իսկ թեմական տեսչին կը տրվի ճեմարանի ստորին դասարաններում պատճառ միջին չը վերացան և երկու դպրոց- ներում կրկին մնալու են նոյն անարժան ուսուց- չական խմբերը: Կեռ ամիսներ առաջ հողաբար- ձու թիւնը իր նախագահով վճռել էր արձակել խումբը, որը բոլորովին չէ համապատասխանում թեմական դպրոցի պահանջներին: Ազմունքները իսպառ վերացնելու համար հարկաւոր է իրա- գործել հողաբարձութեան վճիռը՝ խմբի արձակ- ման համար, և դրանով պակասները գուցէ ընդ միշտ կը վերջանան:

հասարակութեանը, որ Ներսիսեան դպրոցը այս տարի էլ կը մնայ այն անպիտան, քարուքարէ և հակառուգական շինութեան մէջ, որտեղ երկար տարիների ընթացքում հարկաւոր երեխաներ ենթարկվել են դպրոցական դանազան հիւան- դութիւններին: Կայրոցի հողաբարձութիւնը մինչև այժմ նոյն իսկ նոր շինութեան տեղը չէ որոշել:

Կովկասի կառավարչապետը առանձին շրջաբե- րականով հրամանագրեց Անդրկովկասի նահան- գապետներին՝ զգուշութեամբ վերաբերվել այն միջոցառումներին, որոնք տեղական բարեգոր- ծական ընկերութիւնները թողուցութիւն են խնդ- րում վիճակախաղ սարքելու համար, որովհետև այդպիսի խնդիրներով շատ յաճախ են դիմում և կառավարչապետի դիմատուրում, և մինչև ան- դամ մի քանի ընկերութիւններ իրաքանչիւր տարի դիմում են այդ աղբիւրին՝ իրանց եկա- մուտները աւելացնելու համար: Այն ինչ օրէն- քով, բարեգործական ընկերութիւնները չը պէտք է յայ դնեն պատահական եկամուտների վրա, մանաւանդ վիճակախաղի վրա, որ թող է արվում միայն բացառական դէպքերում:

Այս օրերս թիֆլիս էր եկել Մոսկուայի հա- գապետական ընկերութեան նախագահ Վառլամի Ռեպուլովա Նա ճանապարհորդել է Սիւննի թի- վում, խելուրիայում և Գորու գաւառում, ուր վերջին երկու ամսվայ ընթացքում հնարարական խոզարկութիւններ է կատարել: Կոմունի Ռե- վուպովան, տեղական ուսու լրագրիւնների խօսքով խելուրիայում գտել է մի սուր, որ, ինչպէս են- թարթում են, պատկանում է Պետրոս Մեծի որ- դուն՝ Ալէքսէյ Պետրովիչին:

Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութիւնը կորցրեց իր գործունեաց և եռանդուն անդամներից մէկին՝ յանձին տիկին Կատարինէ Եւանդուկեան- ցի, որը վախճանվեց սեպտեմբերի 2-ին, եր- կար հիւանդութիւնից յետոյ: Հանգուցեալ տի- կինը պատկանում էր թիֆլիսեցի այն հայուհի- ների շրջանին, որոնք, իրանց սյծերի ներածին չափ, ձգտում են ծառայել մեր հասարակական հիմնարկութիւններին, և որոնց թիւը, տարա- բազմաբար, մինչև այժմ էլ շատ մեծ չէ:

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը այս օրերս, նահանգապետի միջոցով, դիմեց պատշաճաւոր

իշխանութեանը՝ խնդրելով հասարակութեան հա- մար աւելի մատչելի դարձնել Թիֆլիսի հասարա- կաց գրադարանը: Ինչպէս յայտնի է, մեր քաղա- ըի մասնաւոր գրադարանները չի են թեթև վի- պասանական գրուածքներով, իսկ լուրջ գիտնա- կան գրքեր ամենին չունեն: Միակ գրադարա- նը, ուր կարելի է գիտական գրուածքներ գըտ- նել, թէև միայն կովկասապետութեան վերաբե- րմամբ, ցաւելով պէտք է նկատենք, այնպէս ան- յարմար ժամանակն է բացված լինում, երբ մարդիկ կամ ճաշում կամ հանգստանում են: Այդ ան- յարմարութիւններն աչքի առնել ունենալով, քա- ղաքային վարչութիւնը խնդրում է, որ հասա- րակաց գրադարանը բացված լինի սեպտեմբերի 1-ից մինչև յունիսի 1-ը—ցերեկվայ 9-ից մինչև 2 ժամը, և երեկոյեանները 5-ից մինչև 8 ժամը, իսկ յունիսի 1-ից մինչև սեպտեմբերի 1-ը՝ ցե- րեկվայ 8-ից մինչև 1 ժամը:

Գինու վրա ակցիոյ դնելու դիտաւորութիւնը դեռ չէ թողված: Այդ հարցը պէտք է նայեմքը ամսին մանրամասն քննութեան ենթարկվի ֆի- նանսների մինիստրութեան մէջ: Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին, կովկասեան Գիւղանա- տեսական ընկերութիւնը անցեալ տարի մանրա- մասն ուսումնասիրեց այդ խնդիրը և եկաւ այն եզրակացութեան, որ ակցիոյ վնասակար կը լի- նի մեր երկրի զինագործութեան զարգացման համար:

Պետերբուրգի «Ноб. Обществѣ» լրագրին հե- ոագրում են, թէ մտադրութիւն կայ լեռնային դպրոց բանալ Կովկասում:

Մեղ հասած տեղեկութիւններին նայելով, այս տարի խաղողի բերքը համեմատաբար աւելի վատ է, քան նախորդ տարիները: Սակայն կան տեղեր, ուր այգիները չեն վնասվել և ա- ուստ պտուղ են տուել: Այդպէս են Արեշի և Գեօրջայի գաւառները, ուր դնացել են գի- նեգործները էժան խաղող քնելու:

ԳՕԻՄԻՅ մեզ գրում են. «Չօգտասիր 27-ին, Քարահոնայ գիւղում հանգիստաւոր կերպով թա- ղեցին Գարեգին Գեորգեղեանցին, որ վախ- ճանվել էր Նօթօրսիսի, որտեղից մարմինը տե- ղափոխված էր այստեղ: Հանգուցեալը այն աս- տիճան սիրելի էր տեղացիներին, որ չըջակայ

գիւղերից անազին բազմութիւն էր հաւաքվել նրա թաղման ներկայ լինելու: Մնողները Գարե- գին Գեորգեղեանի յիշատակի համար հետեւեալ նուիրատուութիւններն արեցին: Քարահոնայ գիւղի հայոց դպրոցին 200 ռ., որպէս զի դրա տակասով մի օրդեղի պահվի, յանձն առան մօտ 1/2 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող մի աղբիւր իրանց ծախսով գիւղը բերել, որ 500 ռ. փող կը նստի, Գ. օրիսի հայոց դպրոցին՝ 100 ռ., Շինուհե- ըի դպրոցին 50 ռ. Տաթևի գանդակատան շինու- թեան 100 ռ. և մի քանի ուրիշ փոքր նուէր- ներ:»

ՎԱԳԻՎԱՎԱՊԱՅ մեզ գրում են. «Երէկ, օ- գոստոսի 30-ին, երգիչ Շահաւանդը այստեղ տուեց իր երկրորդ և վերջին կոնցերտը: Այսօր ուղևորվում է դէպի Արմաւիր: Հասարակութիւ- նը ցոյց տուեց երգչին իր յարգանքը, ընծայելով նրան մի դեղեցիկ արծաթեայ պսակ:»

ԿԱՐՄԻՅ մեզ հարորդում են. «Աղբաբի լեռնե- ըի շուրջը գտնվող գիւղերը ենթարկվել են ցորի, որից վնասվել են գարնանացան արեւերը:»

ՂԱՁԱՍԻ գաւառի Կարմիր Աղբիւր գիւ- ղից մեզ հարորդում են. «Այստեղ երեացել է տաւարի ժանտախա (չոււս): Մինչև այժմ այդ հիւանդութիւնը կար միայն Չամբարակ և Մի- խալովկա գիւղերում, բայց գիւղացիներից մէկի անհոգութեան պատճառով հիւանդութիւնը անց- նում է և Կարմիր-Աղբիւր գիւղը: Գիւղացու տա- սարը ընկնում է չամբարակցիների արօտատեղը և վարակվում, գիւղացին վերցնում է իր անա- սունները և բերում խառնում իր միւս անասուն- ների հետ և նրանց վարակում:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՎԻՎԱՅԻՅ

Կ. ՊՕԼԻՍ, օգոստոսի 28-ին

Շարաթ օր կամայ կամայ իմացուցեալ ուր- բաթ օրտան նախարարական ժողովին արգիւն- քը: Անա ինչ որ գիտենք, սուլթանը իր ամող- ջութեամբը կընդունի այն Նրագիրը, որ ասլիխի 29-ին (մայիսի 11-ին) ներկայացուցեալ, բայց չընդունի լօրտ Սըղպերի վերջին յաւելումները: Նախարարական ժողովին այս որոշումները չա-

պացուցվել մի շարք ակնատեսների վկայու- թիւններով, որոնք բոլորովին անհերքելի են, որովհետև բազմապեզ են մի կողմից հայ զոհերի ցուցմունքներից և միւս կողմից՝ մասնատական չարաչարությունի խոստովանութիւններից: Ես հարց- րել եմ և խաչաձև քննութեան եմ ենթարկել երկու կողմերին էլ: Ի հարկէ, կան մի քանի մեղադրական կէտեր, որոնք շատ լաւ յայտնի են, ուստի և կարելի չը կայ առանձին ասպ- ցոյցները—այսպէս է, օրինակ, հարկահաւաք դափ- թիւնների դէմ եղած մեղադրանքը որոնք շատ անգամ օտիպում են հայերին՝ կանանց և աղ- ջկեանց իրանց մօտ բերել: Այդ մանաւանդ յաճախ է պատահում, երբ գիւղացին անկարող է մի անգամից վճարել պահանջված գումարը, ինչպէս սովորաբար լինում է, քանի որ զապիթե- ները չարաթիւնրով, երբեմն ամիսներով վաղ են գալիս ժամանակից և պահանջում են անհամե- մատ աւելի մեծ գումար, քան թէ հարկաւոր է օրինական հարկերը լրացնելու համար: Եւ հարկ հաւաքելու այս եղանակը ամենաքաղաքակցի կող- մը չէ Հայաստանի դրութեան: Անհամեմատ աւելի վատ տանջանքները զոհ է լինում այդ անօգնական ժողովուրդը, և քրիստոնէական զգացմունքը եր- քէք չը չարութիւնը դրանց առաջն առնելու համար, որովհետև հասարակական համեստութիւնը երբեք չի համաձայնվի նրանց նկարագրել: Բայց քրիստո- նեաների Աստուածը կարծես աւելի կարճ ձեռք ունի Հայաստանում, քան ունի նախկին Բա- հայը կարմիւր Լեւոն վրա:

Օգնութիւն սպասել: Այ մի տեղից չը կայ: Ե- րօպան, յատկապէս Անգլիան, կարծես թէ յոյս տուեց, բայց երկրից կայ, որ այդ յոյսը երբեք չէ իրականանայ, և իսկական փրկութիւն պէտք է փնտռել կամ իւրամի կամ մահուան մէջ: Գ.

Ա—Գօ

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱՎՈՒԹԵԱՆ

Ատորախան, օգոստոսի 25-ին

Անկարող լինելով առանձին նամակներով պա- տասխանել այն բոլոր ցաւակցական նամակնե- ըին և հեռագիրներին, որ ստացել եմ իմ հան- դուցեալ ամուսին՝ Բեյկապետ Ղազարոս Թումա- սի մասին, առիթով, սրանով յայտնում եմ իմ սիրտագին հարահակալութիւնը բոլոր նրա յիշատա- կը յարգողներուն:

Այրի Ովսանա թումաս

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

Մեղ հարորդում են, որ Հայաստանի վիճակին լաւ ծանօթ անգլիացի մի թղթակից մտադրու- թիւն ունի այս ձևով մի շարք հրատարակական դատախօսութիւններ կարող Անգլիայի դանա- ղան քաղաքներում թիւրքաց հայերի մասին:

Տխրութեամբ պէտք է հարորդենք հայոց

«Մի ուրիշ ընտանիք պէտք է ողբար իր աղ- ջկայ կորուստը—մի 13 տարեկան օրիորդի, որին փախցրել է աւազակապետը և որը, ի հարկէ, ստիպված կը լինի ընդունել իսլամը: Գիւղացիք, օրէնքով զրկված լինելով զէնքից, չեն կարող հաւածել աւազակներին և չեն էլ համարձակվի, եթէ կարողանան էլ, որովհետև քերտերը հասա- րակ աւազակներ են, որոնց կարելի է սպանել կամ բռնել, այլ նորին մեծութեան փայտապած դիդի սպանել են—համիդիէներ, որոնց անձը աւելի թանկ է, քան օտար պետութիւնների դիւլոմատական ներկայացուցիչներինը:

«Թիւրքերը, ի հարկէ, ունեն օրէնքներ, մինչև անգամ շատ արդար օրէնքներ իրանց երկրի հա- մար—Կապուչուի կողմից, յարմարեցրած մահ- մետական պահանջներին—չինգ գիւղացիներ ու- ղարկիցին զայնպէս կամ կառավարի մօտ՝ օրէնքի գործադրութիւնը պահանջելու համար: Այդ անձնաւորութիւնը, որը ասլուում է երկու օրվայ հեռաւորութեան վրա, լուում է գիւղացի- ներին, որոնք անուանում են աւազակներին և պատմում են ամբողջ իրողութիւնը առանց չա- փազանցութեան և դայրոյթի,—և յետոյ հրամա- յում է բանտարկել նրանց՝ սուլթանի պաշտօ- նեաներին պատշաճաւոր յարգանք չը ցոյց տա- լու պատճառով: Այն տանջանքները, որոնց այդ թշուառները ենթարկվեցին հետեւեալ երեք, և հինգ կամ 12 ամիսների ընթացքում—մինչև որ նրանց թող տուեցին փողով գնել իրանց աղա- ստութիւնը—ներկայացնում են մի ուրիշ և աւե- լի սարսափելի պատմութիւն, որը երբեք չէ կարելի արտայայտել սովորական խօսքով:

«Մի չարաթից յետոյ, երբ գիւղացիք արդէն թե- ղել էին արդարադատութեան վրա իրանց ունեցած բոլոր յոյսերը, յանկարծ նրանց այցելում են երեք զապիթներ կամ ժանդարմներ, որոնք եկած էին կենտրոնական կառավարութեան կողմից՝ հաւա- քելու օրինական հարկերը և ասլորիլն կաշառք-

ները, որոնք անբաժան են առաջինից: Կեռ էլի վեց չարաթ կար մինչև դրանց գալու ժամանակը, բայց քանու նման դրանք աղատ են մտնել ա- մեն տեղ, ուր կանխում են, և ոչ ոք չը գիտէ ոչ օրը և ոչ ժամը: Գիւղացիք, որոնք մի քանի օր առաջ ամեն ինչ կորցրին, պատմում են ի- րանց աղքատութիւնը և հրաժարվում են հարկ վճարել, դրանց թեւում և Աղբարեանցները: Զափ- թիւնները բարկանում են, դայրանում, հայտն- յում և սպառնում: Յետոյ սկսում են ծեծել, բայց բոլորը ի՞նչու: Գիւղացիք պատմում են իրանց հետ պատահած դէպքը և աղաչում են զափ- թիւններին՝ խղճալ իրանց: Քաղաքը գալիլ գլխին աւետարան վառակները, խոհանոցի կարասիքը, շորերի վերջին կտորները և անկողիններն ու վեր- մակները—բոլորը վերցնում են հարկերի փոխա- րէն: Յետոյ նրանց գլխաւորը բացակայում է: «Քրիստոնեայ չներ, թող ձեր կանաչը դնան և փող աշխատեն, եթէ միայն նրանք փոքր ի շատէ գեղեցիկ են: Բերէք նրանք բոլորին այս- ստեղ և թողեք որ տեսնենք, զէ՛՛, շտապեցէք:»

Երբ այս պահանջը իսկոյն չը կատարվեց, նը- րանք զօրով մտան ներս և բռնելով սարսափա- հար կանանց և աղջկեանց, դուրս քաշեցին նը- րանց դէպի լոյսը: Տղամարդիկ աղաչում էին զափ- թիւններին թողնել դրանց, կանաչը աղաղակում էին այնպիսի ճախերով, որ քար կը զիջէր, և դիմում էին իրանց հայրերին, եղբայրներին և ամուսկներին: Յետոյ նորին մեծութեան սուլ- թանի ներկայացուցիչները յարձակվեցին սղա- մարդկանց վրա, վայր գցեցին նրանց և սկսեցին պար դալ նրանց մարմինների վրա, ապա կապեցին նրանց սան սիւներից և նրանց աչքի ստաջ բռնաբարեցին նրանց բոլորերին, աղջկեանցը և կանանցը:

Երբ ամիս անցած՝ Աղբարեանցները, ինչպէս և գիւղի շատ ուրիշ ընտանիքներ, պանդխտե- ցին—մի եղբայրը մշակութիւն է անում Տրասպի-

զօնում, միւսը քարտաղ է Ռուստամում: Ա- մուսնացած կանանցից մէկը ողորմութիւն է խնդրում Կովկասում. պարզ լուռ ու մունջ փը- տում է մի խնաւ բանտում, իսկ երկու երիտա- սարդ աղջկիները, որոնք ստիպվեցին մահմետա- կանութիւն ընդունել՝ քաչ են տալիս իրանց թը- շուառ գոյութիւնը մի սպայի հարեմում:

Անգլիայի և Ամերիկայի «զայրութի» միախնդնե- րում ընդունված որոշումները կամ համակրու- թեան ու քրիստոնէական սիրոյ գեղեցիկ ֆրազ- ները կարող են արդեօք սպեղանի դնել այսպէս տանջվողների վերքերին: Աւելի օգտակար կը լինէր խորհուրդ տալ այս խեղճ ժողովրդին թող- վարագրութիւնը: Քրիստոնէական օգնութիւնը ժամանակին չի հասնի նրանց: Սա ոչ չարաչարա- մի դէպք է և ոչ էլ բացառիկ օրինակ: Համեստ լուսութեան քօղով ծածկեցի ես ամենաքաղաքակցի մանրամասնութիւնները, և մի եղալի օրինակ բերեցի հարաբարարներին: Պատշաճաւոր չափով ընդլայնելով սահմանները և թանձրացնելով զոյ- ները՝ մարդ կարող է զաղափար կազմել իսկա- կան պատկերի մասին: Ես անձամբ և լաւ ծա- նօթ եմ շատ ընտանիքների հետ, որոնց պատ- մութիւնը բոլորովին նման է Աղբարեանցների դէպքին: Ես ճանաչում եմ մարդիկ, որոնց տան- ջանքները աւելի սարսափելի են եղել.—նրանց սկզբում կախել են սանկերից, մարմինները զա- նազան տեղերում դաղել են տաքացրած երկա- թով, նրանց մօրուքի մազերը մէկ մէկ պոկել են արմատից և այդ բոլորը իբրև նախաբան, որին հետևում էր բռնաբարութեան դիւային մի տեսարան: Մէկ կամ երկու մահվան դէպքեր վերջ են դնում այս ողբերգութեանը:

Այս փաստերը չեն հիմնված միայն իմ կամ մի ուրիշ խօսքերի վրա: Նրանք յայտնի են օ- տար հեւտատուներին, միախոսարներին, եւրօպա- կան պաշտօնական մարդկանց, և կարող են ա-

բախ կէս օրին հազարընեցաւ զեւսականներուն, որոնք հեռագրեցին զայն իրենց պետութեանց: Գեւ մինչև առ առտու, երկուշաբթի, չի տերեկացանք, թէ ինչ պատասխան եկած է, կամ թէ պատասխան եկած է:

Նոյն շաբաթ օրը պատրիարքն ալ թարգմանաբար լրջաբար մը ժամ տեսակցեցաւ Անգլիոյ զեւսականին հետ. թէ ինչ խօսեցան զեւս. յայտնի չէ: Նոյն օրը պատրիարքը վերադարձին Պէշկի-թայ գնաց պատարագելու կիրակի օրը. ամբողջ օրը հոն անցուց. այսօր ալ ուրիշ տեղ մըն է, անանկ որ տեսնել կարելի չէ եղած. միայն թէ շաբաթ իրիկուն ուրախ դարձած է:

Կրկու օր ետքը մեկնող թղթատարով կը գրեն: Աս առտու թիւը թերթերը կը գրեն, թէ Մամբրէն սպաննողը պահողները ձերբակալուած են. ինչ կըլլայ: Ուրիշ աւելի ծանր լուր մըն ալ կը գրեն. Համբարձում Ուղղորդուածը սպաննողը ձերբակալուած է եղեր. ոտոտթոցի Գալուստ անուն հոգեկար մըն է եղեր: Պատճառներ ունիմ կարծելու, թէ առ վերջին լուրը բարձրովին սխալ ըլլալու է. բայց կը քննենք: Թիւթիւնձի-Ֆի սպաննիչին համար ալ սասանկ սուտ լուրեր տարածեցին թիւրք թերթերը. սպանուելու համար իրենց ժողովուրդը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՍՅԱՅ

Կ. Պօլիս, օգոստոսի 28-ին

Սովորական վերջապէս ընդունեց իր ամբողջութեամբ մայիսի 11-ի ծրագիրը. բայց լուրջ Սովորիւրի աւելացրած մասերը մերժել է:

Պաշտօնապէս արդէն հաղորդել են զեւսականներին այս որոշումը, որ հետագրված է կարի-նէտներին:

Տեսնենք, պիտի համաձայնեն եւրօպական պետութիւնները: Ինչպէս յայտնի է, լուրջ Սովորիւրին պահանջուած է, որ Կ. Պօլսում հաստատուելիք յանձնաժողովի մէջ 3 եւրօպացի անդամ լինեն: Անգլիայի, Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի կողմից, ալ և բարձրագոյն կոմիտէներ սուլթանի կապիւլիից ազատ լինին:

Ս.

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԵՆ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 սեպտեմբերի: Ժողովրդական լուսավորութեան միջնորդութիւնը բարձրագոյն բարեհաճութիւն ինչորեք կանոն փոխափոխի ձեռագիրները, որոնք գտնուած են իւրեքի ձեռագրարանում, ժամանակագրութեան ֆերմի ուղղակի ձեռագիրները: Այդ ձեռագիրները ինչորեք է Պետերբուրգի գերմանական զեւսականը, որպէս զի նպատակ իւրեքի գերմանութիւններ ակադէմիային, որը մտադրութիւն ունի հրատարակել կանոն գրուածքների լրակատար ժողովածուն:

Արտաքին գործերի միջնորդը երկէ կրկուսեան ձեռագրեր ընկաւ. կոնտրէկտէիլը (Ֆրանսիա):

ՄՈՍԿՎԱ, 3 սեպտեմբերի: Առանձին յանձնաժողովը, վարչութեան համաձայնութեամբ, առաջարկուած է զուսային միջնորդել, որպէս զի Նոյն Վեժնութիւնները, սրբազան թագադրութեան ժամանակ, բարեհաճեն բաղադրացիներ իրանց այցելութեամբ Մոսկվայի քաղաքային դուստան, քաղաքի մասնակցութիւնը չը սահմանափակել փողոցները զարգարելով և լուսավորութեամբ, ալ յաւերժանել ալ չհանդիսատար անցքը՝ հիմնելով մի սպաստան 200.000 ռ. արժողութեամբ, ինստիտուտի կարող կարող անձանց համար: Այդ հանդէսներում մասնակցութիւն ունենալու համար որոշված է 450.000 ռուբլի:

ՎԻԵՆԱ, 3 սեպտեմբերի: Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ թիւրքաց կառավարութիւնը զիտաւորութիւն ունի արձակել նորերը զէջի կոչված բէջիֆի տասերիս գնդերը, որովհետեւ գործերը դրութիւնը Մակեդոնիայում ալ են երկուշաբթի չէ:

ՍՈՍԻՍ, 3 սեպտեմբերի: «Միր» լրագիրն առում է, որ Մակեդոնիայում ազիտացիան ներջնջվում է արտասահմանից, և այդ պատճառով նահանգի բոլորական ազգաբնակչութիւնը հաւանքի է ենթարկուած:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 3 սեպտեմբերի: Սեպտեմբերի 2-ին լեզիլը ձեռնադարձ ընկաւ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 սեպտեմբերի: Թագաժառանգ Յեսարէվելը և Մեծ Իշխան Ալեքսանդր Միխայլովիչ Մեծ Իշխանուհի կահնիկ Ալեքսանդրովնայի հետ «Полярная Звезда» նաւով կօպէնհագենից ձեռնադարձ ընկան զէջի լիբալու:

ՍԻՄԵՐՈՊՈԼ, 3 սեպտեմբերի: Գուման սրուչեց, Նոյն Վեժնութիւնների պակարութիւնը մէջ:

արժանաշխատակ դարձնելու համար, սալ իւրաքանչիւր տարի 5000 ռ. բէջական դպրոց պահելու համար:

ՎԻԵՆԱ, 3 սեպտեմբերի: Այստեղ բացվեց գիւղատնտեսական ցուցահանդէս:

ՎԻԵՆԱ, 3 սեպտեմբերի: Կոմս Բաղէնի (Լեհ) յանձն առաւ կազմել նոր միջնորդութիւն:

ՊԱԼԵՍՏ, 3 սեպտեմբերի: Կառավարութիւնը հրամանագրեց կառնաւորել յերախտական սօցիալիստական կուսակցութեան 12 պարագլուխներին, նոյնպէս և «Biscors» լրագրի խմբագրին և աշխատակիցներին: Վերջինիս լրագիրը դադարեցրած է:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Սեպտեմբերի 1-ին, երկրորդ ներքին փոխտուրքի խաղարկութեան հետեւալ տուներն են տարել զլիստար ը. գումարները:

№ սերիայի	տոմար	Գումարը	№ սերիայի	տոմար	Գումարը
13,248	39	200,000	12,733	3	
1,245	30	75,000	1,884	40	չ
2,117	37	40,000	12,271	11	
13,060	50	25,000	1,320	11	
17,429	18	10,000	15,662	7	
1,880	20	10,000	248	18	
7,972	30	10,000	11,455	17	
14,417	7		16,294	12	
8,071	18		8,811	27	
16,267	9		8,593	17	
12,115	19		5,002	19	
13,300	16		2,576	28	
7,706	11		17,761	26	
1,730	9		11,228	24	
19,034	38		10,532	44	
9,610	30		6,271	47	
6,270	2		17,107	30	
10,468	22		4,801	35	
3,420	42		1,229	36	
17,181	27		7,377	25	

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ Սեպտեմբերի 1-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ . . .	92 ռ. 75 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ . . .	45 > 25 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	36 > 67 1/2 >
Ռուսի . . . արծէ . . .	7 > 40 >
Մարսայի կուպոններ . . .	148 > >
Արժաթ . . .	> >
Բորսային դիվիզոն . . .	5 > 70 >
4% պետական թէնտա	99 1/8 >
5% ոսկեայ թէնտա 1884 թ.	161 >
Ներքին 5% առաջին փոխառութ. . .	280 >
. . . երկրորդ . . .	240 >
Գրաւ. թղթ.	215 > 25 >
5% պետական երկաթուղ. թէնտա . . .	101 3/8 >
4% ներքին փոխառութեան	98 > 25 >
4 1/2% զբաւ. թղթ. ալի. կալ. բանկի 100 >	25 >
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ. . .	> >
4 1/2% վկայակ. պիւլ. հող. բանկի. 100 7/8 >	>
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	150 > 50 >
. . . թղթագ.	> >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օրինգայինները. . .	102 >
Մոսկվայի քաղաք. օրինգայինները. . .	101 > 75 >
Օդէսայի	101 > 25 >
Թիֆլիսի	99 5/8 >

Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օրինգայինները. 102 > >
Մոսկվայի քաղաք. օրինգայինները. 101 > 75 >
Օդէսայի 101 > 25 >
Թիֆլիսի 99 5/8 >

Խմբագիր և հրատարակիչ՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹՍԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ
Կիրակի, սեպտեմբերի 10-ին, 1895, մասնակցութեամբ Լ. Ֆ. Ֆերտիլի, Ն. Գ. Կոպալնիկով, Ս. Լ. Պրեմանի, Ն. Ն. Մակարովի և Գոմայի կը կայանայ

ԿՕՆՑԷՐՏ

Տոմարները վաղօրոք կարելի է ստանալ Սոսիալիստներ և Կանկի երաժշտական մագալիտներում և Մատուրովի լաւագոյն մագալիտում, իսկ կոնցերտի օրը՝ թատրոնի կասսայում.
Սկիզբն է 8 1/2 ժամին:
Պատասխանատու.— Կառավարիչ՝ Արսկի:
(№ 101) 1—3

արկաւոր է վերին-ԱԳՈՒԼԻՍԻ օրիորդաց դպրոցի համար մի ցնդով վԱՐԺՈՒՅԻ կամ ՌՈՒՍՈՒՅԻ: Պաշտօնների մասին զիմել «Մուրճի» խմբագրատունը:
(№ 101) 1—3

Մ ՄՈՒՐՏԱԳ

Շարունակում է ԱՆՊԻԵՆԻ ԼԵՂՈՒՆ դասեր տալ. երաշխագրում է կանոնադր արտասանութիւն: Հասցէն՝ Լաբորատորիայա, № 4, բազի մէջ:
(№ 101) 1—3

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ
Գրիգորիս Երզնկեանցի
Վաճառվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում:
Գինն է 1 ռուբլի
(№ 76) 2—2

Օգոստոսի վերջին ըլլա պիտի տեսնէ՝ Տանդուցեայ ԱՌԱՔԵԼ ԲԱՀԱՐԵԱՆԻ
«ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆԸ»
Ինչորում եմ այն անձանց, որոնց մօտ դանկում են հանգուցեայի «բառերի ցուցակը» և «Այբեհարանը» զբքչկները, ուղարկել ինձ՝ անմիջապէս սպաղարութեան յանձնելու:
«Ընթերցարանը» ապարդիները կարող են զիմել այս հասցէով՝ Шуша, книжный магазинъ Баграта Теръ-Саакянъ.
(№ 97) 2—4

Մեծ Արժանաւորութեան
ՀՈՏԱԻՏ ՉՐԵՐ
«Պարսկական Եասաման»
Ծաղկահոտ Օ-դէ-կօլուն
«Պարսկական Եասաման»
Հոտահոտ Չրեր «Պարսկական Եասաման»
Սպան «Պարսկական Եասաման»
Պօմարա «Պարսկական Եասաման»
Ընկերութիւն
ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Պրէյս-կուրանար ձրի:
(ամ. 30) (№ 73) 4—12

ՅԵՆՁ ՈՒՆԵՑՈՂ
Մի երիտասարդ, որ վարել է մի քանի տարի գաւառական քաղաքներում ուսուցչի պաշտօն, ցանկանում է դասել ունենալ: Գիտէ և հայկական ձայնագրութիւն: Հասցէն՝ Михаилъ Сергѣевичу Шарбабчеву, Тифлисъ, Темныя ряды, собствен. д. № 2.
(№ 97) 4—5

ԵՐԿՈՒ ՌՈՒՍՈՒՅԻՉ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՎԱՐԺՈՒՅԻ, երեքը ցնդաւոր, իսկ մէկը առանց ցնդելի, ցանկանում են ծառայել գաւառում միասին կամ առանձին: Գիմել՝ Тифлисъ, Сололаки, Орловская улица, № 28 г. Бабиану.
(№ 95) 3—3

ՂԱՐԱԳԵՕՋԵԱՆԻ
Պ Ա Ն Ս Ի Օ Ն Ը
(Тифлисъ, Гудовича ул., д. № 8, 3-րդ գիմնադասի պանսիօնի նախկին բնակարանը)
Բաղկանում է ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՄԱՍԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆԵՐԻՅ և ՄԻ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԻՅ: Աշակերտներ ընդունվում են բոլոր պետական միջնակարգ դպրոցները մտնելու՝ զիջեր-օթիկներ, ցերեկօթիկներ և երթեկներ. բացի այդ՝ պանսիօնում ընդունվում են նաև աշակերտներ սերտողութեամբ (репетитицей) հանրեթ՝ պետական դպրոցներից:
Ընդունելութիւնը սկսվել է օգոստոսի 21-ին, իսկ ուսումը սեպտեմբերի 1-ից:
(ե. շ.) 4—4

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Յ Հ Ա Մ Ա Ր
ՏԱՍՆՁՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել զործնական ձեռնարկչով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատուստատն եր:
Աւանդելի առարկայք սրանք են՝ 1) Առևտրական հետևութիւն, 2) Առևտրական թուրքանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուրքանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) զեղադրութիւն, վատ ձեռքի ուղղերը:
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Սորջակում, Ալեքսանդր Ֆրիզովի տանը, № 9, Սերգիեվսկայա և Նազօրնայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրի ապէս եղբ. Ծովինովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք զիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэляну.
(ե. շ.) № 62 13—25

Մի քանի տարի պաշտօն վարած ՅԵՆՉԱՒՈՐ ՄԻ ՌՈՒՍՈՒՅԻՉ ցանկանում է տեղ ունենալ հայոց դպրոցներում: Պաշտօնների զիմել՝ Ахалыкѣ. Учителью Григоряну, до востребования.
(№ 101) 1—3

ԿԵՕԼԵՐԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՕՍԼԱ.
Ինչպէս չոր, այնպէս և՛ փայլ տալու համար պատրաստի հերով սեակը, այլ և
ԿԵՕԼԵՐԵԱՆ ԼԵՂԱԿ
ՍՊԻՏԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ
Իր բարակութեամբ և յատկութիւններով զերազանցում է նոյն տեսակի ինչպէս ուսուցչ, այնպէս և արտասահմանի այդ տեսակի արդիւնաբերութիւնները:
Վաճառվում է
ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԵՒ ԲՈՂՈՐ
յայտնի առևտրականների մօտ:
(№ 86) 2—2

ՕՐԲԱՋԱՐԻ հայոց ծխական ուսուցնարանի համար հարկաւոր են երկու ուսուցիչ՝ միւր ձայնաւոր: Տարեկան վարձ 500 և 400 ռ.:
Մեր հասցէն. Армянскъ-Базаръ, Тав. губ., Попечит. Армяно-Базарск. армянскаго приходск. училища.
(№ 83) 7—10

Ա.Ձ.Գ.
Ղ.Ղ.Ա.ՐԻ շրջանում գտնվող Ղարաջայի զիւղի միջատեան դպրոցի համար հարկաւոր է ՅԵՆՁ ՌՈՒՆԵՑՈՂ ՄԻ ՌՈՒՍՈՒՅԻՉ և ՄԻ ՌՈՒՍՈՒՅՈՒՅԻ, տարեկան ուսուցիչ երկուսին միասին՝ վեց հարկաւոր լուրի, բնակարան: Ծառայ և վառելիքայտ:
Գործակալ երեկոցեայ
Ալեքսիանտ քան. Աստուածատուրեանց
Ղ.Ղ.Ա.Ր. (№ 94) 4—6